

حضرت آیت‌الله جنّتی «دام عزّه»

دبیر محترم شورای نگهبان

سلام‌علیکم؛

در خصوص موضوعات مطروحه در سومین جلسه شورای محترم نگهبان، مورخ ۱۳۸۸/۰۲/۰۲ نتایج بررسی حاصله راجع به عناوین ۲۱ گانه جهت استحضار تقدیم می‌گردد.

موضوع اول: طرح نظام جامع دامپروری کشور

- صدر ماده (۸): با توجه به طرح بودن مصوبه، از این حیث که انجام کارشناسی‌ها، صدور پروانه‌ها و... متضمّن بار مالی است، تحمیل هزینه‌های مربوط بدون مشخص شدن نحوه جبران آن، بنظر مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

موضوع دوم: طرح زکات

۱- ماده (۱): ضرورت دارد هویت سازمانی «شورای مرکزی زکات» از حیث وزارتخانه بودن، مؤسسه دولتی، مؤسسه عمومی غیردولتی، شرکت یا... با توجه به ترکیب اعضاء و اموال و دارائی آن مشخص گردد.

- با توجه به طرح بودن عنوان مصوبه، «شورای مرکزی زکات» از حیث ضرورت راه‌اندازی تشکیلات سازمان، نیروی انسانی و...، متضمّن بار مالی و بنظر مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۲- تبصره ذیل ماده (۱): عبارت «... تا پس از تصویب شورا در بودجه سالیانه آن نهاد... اعمال گردد.» چنانچه با قطع نظر از تشریفات مندرج در اصل ۵۲ قانون اساسی باشد بنظر مغایر با اصل مزبور است.

۳- ماده (۳): با عنایت به اینکه زکات از جمله امور حاکمیتی و از حقوق و اختیارات مقام ولایت

فقیه است، احتساب نظر ولی فقیه به عنوان یکی از نظرات در کنار سایر فقهاء، با توجه به وجود اختلاف نظرها و بویژه شرعی بودن مسأله نیازمند بررسی فقهاء عظام شورا می‌باشد.

۴- ماده(۴): تکلیف دولت به اختصاص ۱۰ درصد، از حیث متضمن بار مالی بودن، بنظر مغایر با اصل ۷۵ قانون اساسی است.

۵- ماده(۶) سطر(۷): عبارت «... و روستاهای تابع، شورای بخش است» از حیث نگارش به «و روستاهای، تابع شورای بخش است» یا به «و روستاهای تابع، با شورای بخش است» اصلاح و تغییر یابد.

موضوع سوم: لایحه موافقتنامه تشویق و حمایت متقابل از سرمایه‌گذاری بین جمهوری اسلامی ایران و اریتره

با توجه به مفاد تبصره ذیل ماده واحده، و با عنایت به عمل متقابل دو کشور در عناوین مطروحه در لایحه، بنظر مندرجات لایحه، مغایرتی با اصول قانون اساسی ندارد.

موضوع چهارم: لایحه موافقتنامه اجتناب از اخذ مالیات مضاعف و تبادل اطلاعات در مورد مالیاتهای بر درآمد و سرمایه بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری دموکراتیک مردمی الجزایر

۱- بند ۳ ماده(۲۵): عبارت «... یا شبهات ناشی از تفسیر یا اجراء این موافقتنامه را با توافق دوجانبه فیصله دهند...» چنانچه مراد از تفسیر، تفسیر قانونی مفاد موافقتنامه باشد، بنظر، مغایر با اصل ۷۳ قانون اساسی خواهد بود.

۲- ماده(۲۷): عبارات: «قواعد عمومی حقوق بین‌الملل» و «مقررات موافقتنامه‌های خاص» چون از حیث اطلاق، متضمن تنفیذ تمامی قواعد و مقررات فوق خواهد بود، بنظر مغایر با اصل ۷۷ قانون

اساسی خواهد بود.

موضوع پنجم: لایحه اصلاح قانون حمایت از طریق بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده
پیرامون حرم مطهر حضرت امام رضا(ع) و حضرت معصومه(س) مصوب ۱۳۸۴

اقدام مجلس حسب مورد بر اصلاح و حذف عبارات، بنظر رافع ایرادات می‌باشد.

موضوع ششم: لایحه موافقتنامه کشتیرانی تجاری - دریایی بین دولت جمهوری اسلامی
ایران و دولت پادشاهی مغرب

اقدام مجلس دایر بر الحاق تبصره(۲) به ذیل ماده واحد به نظر رافع ایراد می‌باشد.

موضوع هفتم: لایحه اجازه افزایش سرمایه جمهوری اسلامی ایران در بانک توسعه اسلامی

بنظر مغایرتی با اصول قانون اساسی ندارد.

موضوع هشتم: طرح الحاق یک ماده به عنوان ماده(۲۴۷) به قانون مالیات‌های مستقیم
مصوب اسفند ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن

۱- ماده(۲۴۷) الحاقی: با توجه به تکرار عبارات: «قطعی و لازم‌الاجرا است.» در صدر و ذیل

ماده(۲۴۷)، چنانچه عبارت «رای هیأت حل اختلاف مالیاتی تجدیدنظر، قطعی و لازم‌الاجراء است.»
به معنای عدم امکان دادخواهی در دیوان عدالت اداری باشد، بنظر مغایر با اصل ۱۷۳ قانون اساسی است.

۲- تبصره(۵): عبارت «اجازه دارد»، اختیاری بودن و الزام قانونی نداشتن دستگاه ذی‌ربط، چون

مواجه با امکان اعمال تبعیض ناروا می‌باشد، بنظر مغایر با بند(۹) اصل ۳ قانون اساسی است.

۳- تبصره(۶): بدو باید گفت چنانچه «هرکس قاضی کار خودش می‌بود دیگر نیازی جهت

مراجعه به محکمه ذی‌صلاح مصداق نمی‌یافت»، علیهذا، تحمیل جریمه به بهانه غیرموجه تشخیص

داده شدن اعتراض، اولاً مغایر با اصل ۳۴ قانون اساسی است، چون با حق دادخواهی مسلم و در اختیار داشتن دادگاه‌های صالح ناسازگار و مانع‌الجمع و با فلسفه صدر ماده (۲۴۷) الحاقی مبنی بر به رسمیت شناخته شدن حق اعتراض و تجدیدنظرخواهی در تعارض است. ثانیاً تحمل جریمه به بهانه عدم توانایی معترض در کسب دو فقره رأی، تکلیفی مالایطاق و در حقیقت به معنای نفی اختیار تجدیدنظرخواهی است. این امر چون موجب تحمل ضرر ناخواسته برای معترض ناتوان از اعتراض می‌باشد، بنظر در مغایرت با صدر اصل ۴۰ و بند (۵) اصل ۴۳ قانون اساسی است. بدیهی است ملاحظه جهات شرعی، با فقهاء عظام می‌باشد.

موضوع نهم: طرح تسری آیین‌نامه معاملات شهرداری تهران مصوب ۱۳۵۵ با اصلاحات

بعدی به شهرداری‌های شهرهای بالای یک میلیون نفر جمعیت کلان‌شهرها و مراکز استان‌ها^۱

۱- به موجب بند (ب) از ماده (۱) «قانون برگزاری مناقصات» مصوب مورخ ۱۳۸۳/۱۱/۱۳ مجمع تشخیص مصلحت نظام، تمامی دستگاه‌های اجرایی از جمله مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی - که شهرداری‌ها از مصادیق بارز آن است - موظفند در برگزاری مناقصه، مقررات این قانون را رعایت نمایند. و وفق ماده (۳۰) قانون مزبور، «از تاریخ تصویب این قانون تمامی قوانین و مقررات

^۱ نکته: طرح مزبور با استناد به اصل ۱۰۲ قانون اساسی و در چهارچوب ماده (۱۴۰) سابق و ماده (۱۳۹) آیین‌نامه داخلی فعلی مجلس شورای اسلامی، مستقیماً از جانب شورای عالی استان‌ها، تقدیم مجلس شد. به موجب ذیل مواد فوق‌الذکر، ضرورت دارد تا مجلس متعاقب وصول طرح، «... نسخه‌ای از آن را برای هیأت وزیران به منظور حضور و دفاع از مواضع خود ارسال» نماید. مذاکرات هشتادویکمین جلسه علنی روز چهارشنبه مورخ ۱۳۸۸/۱/۱۹، به نقل از عضو کمیسیون ملی و سیاست خارجی آمده است: «... من قبلاً با نماینده محترم دولت هم صحبت کردم، هم دولت و هم کمیسیون موافق هستند...» با عنایت به مراتب فوق، و از آنجا که مشروح مذاکرات حکایتی از حضور دولت در صحن علنی و اعلام موافقت رسمی دولت با طرح مصوب ندارد در اینکه آیا چنین طرح‌هایی، بر فرض متضمن بار مالی بودن، مغایرتی با اصل ۷۵ قانون اساسی دارد یا خیر؟ یا اینکه طرح‌های موضوع اصل ۱۰۲ قانون اساسی از این حیث مستثنی و خارج از شمول طرح‌های موصوف در اصول ۷۴ و ۷۵ قانون اساسی می‌باشد یا خیر؟ موضوع نیازمند بررسی است.

مغایر دستگاه‌های مشمول این قانون منسوخ می‌گردد.^۱

با وصف مراتب فوق، آیین‌نامه معاملات شهرداری تهران مصوب ۱۳۵۵، به موجب مصوبه مجمع تشخیص مصلحت به عنوان مقرر مغایر، عملاً منسوخ و فاقد حیات قانونی بوده و اقدام مجلس بر حیات بخشیدن به آن و سپس تسری دادن احکام آن به دیگر شهرداری‌ها، بنظر مغایر با اصل ۱۱۲ قانون اساسی می‌باشد.

۲- عبارت «... کشور شاهنشاهی...» مندرج در ماده (۶) و تبصره (۳) آن، از «آیین‌نامه معاملات شهرداری پایتخت مصوب ۱۳۵۵» از حیث شکلی، مغایر با اصل اول قانون اساسی است.

موضوع دهم: طرح اصلاح ماده (۵) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی و معماری ایران

۱- علی‌رغم اقدام مجلس به اصلاح ماده (۵)، از این حیث که قید «بدون حق رأی» آیا شامل «رئیس شورای اسلامی شهر ذی‌ربط» هم می‌گردد یا خیر؟ مواجه با ابهام است. در صورت عدم اشمال، بنظر، ایراد قبلی شورای محترم نگهبان، کماکان به قوت خود باقی است.

۲- سایر ایرادات قبلی، با توجه به اقدام مجلس بر اصلاح، بنظر مرتفع می‌باشد.

موضوع یازدهم: لایحه ایجاد یک منطقه آزاد تجاری - صنعتی و ۲۳ منطقه ویژه اقتصادی

بنظر مغایرتی با اصول قانون اساسی ندارد.

موضوع دوازدهم: لایحه موافقتنامه همکاری‌های امنیتی میان دولت جمهوری اسلامی ایران

^۱ توضیح اینکه بند (ب) ماده (۱) قانون برگزاری مناقصات، از جمله موارد اختلافی بین مجلس و شورای محترم نگهبان بوده، که با اعمال اصلاحاتی در مجمع تشخیص به تصویب رسیده است.

و دولت کویت

۱- ذیل بند(۱) ماده(۱): عبارت «کنوانسیون‌های بین‌المللی» از حیث مشخص نبودن مصادیق، مواجه با ابهام است.

۲- بندهای (۱) و (۲) ماده(۲): دو واژه «تروریستی» و «تروریسم» علی‌رغم مستعمل و متعارف بودن در محاورات یومیه، لکن با توجه به معادل‌سازی آن توسط فرهنگستان، بنظر مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است.

۳- ماده(۷): تفسیر مفاد موافقتنامه با عدم رعایت تشریفات قانونی، بنظر مغایر با اصل ۷۳ قانون اساسی است.

۴- بند(۱) ماده(۹): عبارت «همان تشریفات مندرج در ماده قبلی» چنانچه ناظر بر ماده(۸) لایحه باشد بلاشکال و چنانچه ناظر بر ماده(۷) باشد، بنظر مغایر با اصل ۷۷ قانون اساسی است.

موضوع سیزدهم: لایحه الحاق یک تبصره به ماده(۱۰) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های

عمومی و انقلاب (در امور مدنی)

- بند(۵) سیاست کلی قضائی ابلاغی مقام معظم رهبری در بیان تکلیف و وظایف قوه قضائیه مقرر می‌دارد: «تمرکز دادن کلیه امور دارای ماهیت قضائی در قوه قضائیه با تعریف ماهیت قضائی و اصلاح قوانین و مقررات مربوط بر اساس آن و رسیدگی ماهوی قضائی بر همه دادخواهی‌ها و تظلمات.» از آنجا که رسیدگی به امور دارای ماهیت قضائی به مراجع غیرقضائی واگذار گردیده، علیهذا مفاد تبصره الحاقی، بنظر مغایر با سیاست‌های ابلاغی می‌باشد.

- تبصره الحاقی در صدد تعیین مصادیق واژه «مراجع دیگر» می‌باشد، با توجه به واگذاری رسیدگی امور واجد ماهیت قضائی به مراجع غیرقضایی و احتساب مراجع غیرقضائی به عنوان «مراجع بدوی یا نخستین رسیدگی به دعاوی»، بنظر مغایر با اصول ۳۴، ۵۷، ۶۱، ۱۵۹ و بند(۱)

اصل ۱۵۶ می‌باشد.

- مراجع شمارش شده، هرگز منطبق با نام و عنوان «دادگستری» و «دادگاه‌ها» مصرح در اصول ۳۴، ۶۱ و ۱۵۹ قانون اساسی نمی‌باشد.

- عبارت: «از قبیل»، متضمن شمارش تمثیلی است، حال آنکه در چنین موارد، اصل بر تعیین مصادیق و شمارش حصری مراجع ذیربط می‌باشد. موضوع از حیث مشخص نبودن دقیق تعداد مراجع، و امکان اعمال سلیقه بر تسری دادن به نهادها و مراجع دیگر، بنظر مواجهه با ابهام است.

موضوع چهاردهم: **لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱) اصلاحی قانون مطبوعات مصوب ۱۳۷۹^۱**

- عبارت «و تهیه‌کنندگان مطالب خبرگزاری‌ها» چون مشخصاً معلوم نیست آیا به موجب قانون مطبوعات، مسئولیت مدیرمسئول بر آنان بار می‌شود یا نویسنده؟ مواجهه با ابهام است. عبارت «حسب مورد» هم بنظر رافع ابهام در خصوص مورد نمی‌باشد.

- «مطبوعات» از حیث تعریف و ارکان در «قانون مطبوعات» مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن مورد تعریف قرار گرفته است. چنانچه «نشریات الکترونیکی و خبرگزاری‌ها» از حیث جایگاه، هم‌تراز با «مطبوعات» باشند، واگذاری تعریف «نشریات الکترونیکی و خبرگزاری‌ها» به دولت، از حیث تقنینی بودن، بنظر مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

^۱ نکته: به موجب مندرجات مشروح مذاکرات مجلس در جلسات ۸۳ و ۸۴ ناظر بر تصویب کلیات لایحه و تبصره الحاقی، از آنجا که دولت در وقت مقرر در اجرای قانون برنامه پنج ساله چهارم، هیچگونه اقدامی مبنی بر تقدیم لایحه موسوم به «لایحه نظام جامع اطلاع‌رسانی» ننموده و از این حیث کشور در خلاء قانونی به سر می‌برد، علیهذا بنا به ضرورت و تا زمان آماده شدن لایحه مزبور و به منظور پر کردن خلاء نظارتی راجع به خبرگزاری‌های داخلی در آستانه انتخابات دهم ریاست جمهوری، دولت مبادرت به ارائه لایحه مزبور نمود که بخش‌هایی از آن در مجلس به تصویب رسید.

موضوع پانزدهم: لایحه اصلاح قانون حمایت قضائی از کارکنان دولت و پرسنل نیروهای مسلح

بنظر مغایرتی با قانون اساسی ندارد.

موضوع شانزدهم: طرح اصلاح ماده (۱۰۱) قانون شهرداری

- ذیل تبصره (۳): واژه «مترازهای» علی‌رغم متعارف، معمول و مأنوس بودن استعمال آن در محاورات یومیّه، بنظر مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است.

موضوع هفدهم: لایحه موافقتنامه حمل و نقل دریایی و کشتیرانی تجاری بین دولت

جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری کنیا

۱- بند (الف) ماده (۸): «مقررات کنوانسیون شماره ۱۰۸...»^۱ با توجه به تاریخ تصویب آن در سال ۱۳۳۷، از حیث مغایرت داشتن مفاد آن با موازین شرعی، مستلزم ملاحظه فقهاء عظام عضو شورا می‌باشد.

۲- بند (۳) ماده (۱۲): نحوه «حل اختلافات» از حیث عدم تصریح بر ضرورت رعایت تشریفات قانونی، بنظر مغایر با اصل ۱۳۹ قانون اساسی است.

موضوع هجدهم: لایحه موافقتنامه حمل و نقل بین‌المللی جاده‌ای مسافر و کالا بین دولت

جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری صربستان

جزء (۱) بند (الف) ماده (۱۳): با عنایت به اینکه در ماده (۱۲) مقامات صلاحیتدار مشخص گردیده است، علیهذا از این حیث که آیا مقامات صلاحیت‌دار ایرانی به صرف دریافت پیشنهاد، باید رأساً به اعمال اصلاحات در مفاد موافقت‌نامه مبادرت نمایند یا این اقدام منوط به رعایت تشریفات قانونی

^۱ مقاله‌نامه مزبور پس از تصویب مجلس سنا در مورخه ۱۳۴۵/۷/۱۶ به تصویب مجلس شورای ملی وقت رسید.

مندرج در اصل ۷۷ قانون اساسی می باشد یا خیر؟ موضوع از حیث سکوت و اجمال عبارت، مواجه با ابهام است.

موضوع نوزدهم: **لایحه موافقتنامه حمل و نقل هوایی بین دولت جمهوری اسلامی ایران و دولت جمهوری فیلیپین**

بند (۶) ماده (۱۳): واژه «ایکائو» از حیث عدم درج معادل فارسی، بنظر مغایر با اصل ۱۵ قانون اساسی است.

موضوع بیستم: **اساسنامه سازمان ملی زمین و مسکن**

بند (۶) ماده (۱۴) اساسنامه از حیث عدم تصریح به رعایت تشریفات قانونی، بنظر مغایر با اصل ۱۳۹ قانون اساسی است.

موضوع بیست و یکم: **اساسنامه بانک توسعه تعاون^۱**

۱- بند (۴) ماده (۱۲): با عنایت به ماده (۹) مصوبه که «معاون برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور» از جمله اعضای صاحب رأی در مجمع عمومی می باشد، و مقام مزبور واجد وصف

^۱ توضیح: راجع به اساسنامه بانک توسعه تعاون، قبلاً بررسی های لازم معمول و ۹ فقره ایراد، ابهام و مغایرت از متن اساسنامه استخراج، مراتب به درخواست وزارت تعاون به وزارتخانه مزبور منعکس، اغلب ایرادات در بررسی های مجدد در وزارت تعاون مرتفع و متعاقب رفع ایرادات، نسخه جدیدی از اساسنامه جهت بررسی مجدد به مرکز واصل که با بررسی های به عمل آمده، نتایج حاصل از بررسی ها، ذیلاً با استناد به اساسنامه اصلاحی، تحریر یافت. اصل نسخه جدید اساسنامه، واصله از وزارت

شماره: ۳۹۴۸

تاریخ: ۱۳۸۸/۰۲/۰۱

پیوست: ندارد

اعضای تشکیل دهنده «کمیسیون‌های متشکل از چند وزیر» موضوع اصل ۱۳۸ قانون اساسی نمی‌باشد،
علیهذا تصمیمات اتخاذی در بند(۴) ماده(۱۲) در صورت عضویت مقام مزبور با دارا بودن حق رأی،
بنظر مغایر با اصل فوق‌الذکر می‌باشد.

۲- ماده(۲۰): با توجه به تماماً دولتی بودن بانک، کارکنان آن اعم از اعضای هیأت مدیره و...، در
زمره کارکنان دولت تلقی می‌گردند، علیهذا امکان چند شغله شدن آنان با تجویز رئیس مجمع
عمومی، بنظر مغایر با اصل ۱۴۱ قانون اساسی است. / N0070

قربانعلی مهری
قائم مقام مرکز تحقیقات

تعاون جهت استحضار به پیوست می‌باشد.

شماره: ۳۹۴۸

تاریخ: ۱۳۸۸/۰۲/۰۱

پیوست: ندارد

رونوشت:

- اعضاء معزز فقهاء و حقوقدانان شورای محترم نگهبان، جهت استحضار
- جناب آقای دکتر کدخدایی، معاون محترم اجرایی و امور انتخابات، جهت استحضار
- جناب آقای توسلی زاده، مشاور محترم دبیر شورای نگهبان، جهت استحضار